

”יקריב אותו לרצונו לפני ה'” (א, ג)

אומר רש”י ”כופין אותו (להקריב) עד שיאמר רוצה אני”, ולכאורה צריך להבין אם כתוב ”לרצונו” מהו יכופין, ומהו ”לפני ה'”, אלא מכיון שיקריב אותו ע”י שכופין אותו, אמרה תורה כי רק בעיני אדם נראה זה ככפייה אבל ”לפני ה'” שהוא יודע מחשבות הרי זה ”לרצונו” לפי שאחרי כפיית הגוף נוצר מזה רצון פנימי אמיתי.

כתב סופר

א נקודל'ה

”זכור את עשה לך עמלק... לא תשכח”

הציווי של מחיית עמלק פותח ב”זכור” ומסיים ב”לא-תשכח”. נשאלת השאלה: באף מצווה בתורה לא מופיע הביטוי: ”לא תשכח”. מדוע דווקא במצווה זו הדגישה התורה מעבר לזכירה גם את האג' שכחה?! בנוסף מדוע מבקשת התורה למחות את זכר עמלק ולא למחות את עמלק בעצמו?! התשובה לזה: עמלק הוא סמל לצינון ההתלהבות בקיום המצוות. רש”י מתאר על פי המדרש: שקרר את האמבטיה בזמן שכל האומות פחדו להתעסק עימנו – כאמבטיה רותחת. הוא בא ונכנס, ולמרות שנכווה – הוא קירר את האמבטיה... את הקרירות הזו השוכנת בכל אחד מאיתנו המהווה ”זכר” מהעמלק ההוא... מבקשת התורה לשרש ולעקור מחיינו...

מסופר על רבי דוד מלעלוב, שהלך בלוויית תלמידיו ועברו על גשר מעל הנהר הקפוא. והנה הבחינו בנער אחד שמצייר על הנהר דמות של שרץ המסמל עבודה זרה. עמד הרבי והביט בפליאה בעלם הרך. אחד מהתלמידים אור אומץ ושאל: ”מה מפליא את הרב בשרץ של עבודה זרה?!” ענה הרב: ”מוסר גדול אני לומד, הבט! כשהמים זורמים בנהר אפילו הצייר הטוב ביותר לא יצליח לצייר עליהם מאומה... אך נכנסה הקרירות והקפיאה את המים אפילו נער חסר ניסיון בציור – יכול לצייר עליהם עבודה זרה... ראה מה כוח ההרס של הקרירות...” זהו זכר עמלק שיש לשרש מתוכנו..

צדיקים

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

”ויקרא אל משה” (א, א)

האלף הזעירא ב”ויקרא” בא לרמוז לנו כי אין לימוד התורה מתקיים אלא אצל אדם שמקטין עצמו ונוהג בענווה. ”אלף” כלומר, לימוד תורה (”ואאלפך חכמה”) מתקיים רק אצל ”זעירא” – רק אצל מי שזעיר בעיני עצמו. וכמו שמובא בילקוט, שלפיכך זכה משה רבנו לקריאה זו ”ויקרא אל משה” משום שהיה עניו ובורח מן הכבוד, באמרו: ”לא איש דברים אנכי”.

ספרים

”נפש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו” (ה, כא)

מי שמועל מעל בה' ואינו מקפיד להיות זהיר בעניינים שבין אדם למקום, אז תדע עליו בברור שהוא גם ”מכחש בעמיתו”, ואל תאמין בו גם בעניינים שבין אדם לחברו...

ישמח משה

”אדם כי יקריב מכם קרבן לה'” (א, ב)

לכאורה היה צריך להיות כתוב ההיפך: ”אדם מכם כי יקריב קרבן לה'” אלא אמרו תלמידי הבעש”ט שהאדם צריך להקריב קרבן מעצמו, ”מן הבהמה” - מתאוותיו הבהמיות המורידות אותו לדרגת חי, כי עיקר העבודה שלנו היא להקריב את עצמנו ממש, כי הרי איך הקרבן מכפר? אם האדם חטא - מה פתאום שהקרבן יכפר עליו? אלא, החוטא היה מגיע לביהמ”ק ומתחרט ותוהה על חטאיו וחושב מחשבות להיטהר וזו התשובה האמיתית שבקרבן. ”אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן... אדם אשר יקריב מעצמו את הבהמיות שלו – זהו הקרבן לה'.

צדיקים

”אדם כי יקריב... מן הבהמה, מן הבקר ומן הצאן

תקריבו את קרבנכם” (א, ב)

למה מתחיל הכתוב בלשון יחיד ”אדם כי יקריב” ומסיים בלשון רבים ”תקריבו את קרבנכם”? אלא התורה באה להגיד לנו שהחטא שאדם חוטא, משפיע לא רק על עצמו אלא גם על כלל סובביו, על הרבים. אדם אינו ”אי” לעצמו, וכל מעשה שלו משפיע גם על הכלל, לטוב או לרע.

טעם ודעת

"המן מן התורה מנין?"

הגמרא במסכת חולין שואלת: המן מן התורה מנין? ומתרצת שנאמר בבראשית "המן העץ", ולכאורה, מה הקשר בין שני הדברים? ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל מוצא קשר הדוק בין חטאו של אדם הראשון בעץ הדעת להמן בן המדתא האגגי צורר היהודים, המן הרשע היה ראש וראשון בין שרי המלך אחשוורוש, ולא היה חסר לו כלום, כי עשיר גדול היה ושליט על הכול. אלא, שכל זה לא היה שווה בעיניו, כל עוד מרדכי היהודי אינו כורע ומשתחוה לו. חסרון זה, שיש מישהו שהוא אינו שולט בו, היה לצנינים בעיני המן, עד שהפך לעיקר החשוב ביותר עבורו! ודבר זה מרומז בתורה אצל אדם הראשון במילים: "המן העץ", שכן, אדם הראשון גם הוא לא היה חסר דבר מה, היה מדבר עם השכינה, חי חיי נצח, היה שרוי בגן עדן והכול היה מוכן להנאתו חוץ מעץ אחד, עץ הדעת. איסור זה לא נתן לו "מנוחה", וסופו שחטא בו וגרם לו מיתה!...

ר' איסר זלמן מלצר

"שושנת יעקב צהלה ושמחה בראותם יחד תכלת מרדכי"

יהודי שושן לא ידעו ממרחק לקבוע מי הוא זה שיושב על הסוס ומיהו מנהיגו? האם מרדכי על הסוס והמן מרכיבו, או שמא חלילה להיפך?! וזה כי שניהם היו לבושים בבגדי מלכות. ולא רק היהודים לא ידעו אלא אפילו הבת של המן לא זיהתה – ושפכה על אביה סיר שופכין בחושבה שהוא מרדכי ואביה למעשה על הסוס. מה אם כן ראו היהודים בת הרשע לא ראתה?! הם ראו את חוטי הציצית של מרדכי. לאחר שראו כולם את הציציות של מרדכי – "בראותם יחד תכלת מרדכי" הבינו מיד שהיושב על הסוס עם פתילי התכלת של הציצית – הינו מרדכי היהודי ועל כך צהלו ושמחו.

ר' פינחס הגר מבארשא

"כי המן בן המדתא האגגי צורר כל היהודים חשב על

היהודים לאבדם"

את "לאבדם" יש לקרוא לא=בדם, כלומר: שהגזירה לא נחתמה בדם, אלא רק בטיט. רבי חיים התפעל כל כך מחידוש זה, ובביקורו הקרוב בוויילנא, סיפר זאת לרבו הגר"א, שהתרגש ואמר לו: 'הזקן שאמר לך דבר זה – הוא הזקן שגילה זאת למרדכי הצדיק, וזהו אליהו הנביא!'

כמוצא שלל רב

הפסוק הזה בא לרמוז לנו שצריך אדם להוריד דמעות בתפלתו, כי כל השערים ננעלים חוץ משערי דמעה, שאף על פי שאין האדם ראוי מצידו שתפילתו תתקבל, אף על פי כן על ידי דמעות - הקדוש ברוך הוא מתמלא עליו רחמים ומקבל תפלתו. וזה מה שמרומז כאן בפסוק "וכל קרבן מנחתך" - שהיא התפלה, "במלח תמלח" שהם דמעות שהם מים מלוחים. "לא תשבית מלח ברית אלוקיך" הטעם שקוראים לזה "מלח ברית" - הוא משום שכל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה, וזהו הברית שנכרת להם, שהדמעות אינם חוזרות ריקם. ו"על כל קרבנדך תקריב מלח", דהיינו - בכל תפילה תוריד דמעות, ובזה היא אינה חוזרת ריקם.

פיתוחי חותם

"א'חד ל'חטאת ו'אחד ל'עולה" (ה ז)

ראשי תבות "אלול", - זה בא לרמוז לנו שכשאלול מגיע - על כל אחד מישראל להיות חרד ולשוב מהעבירות שבידו, כמו שכתוב "אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו", לכן כבר מתחילת ר"ח אלול – צריך אדם לשוב בתשובה שלימה, וזה גם מה שרומזת לנו התורה, שחודש אלול מסוגל הוא "אחד לחטאת" - בין לשוב מחטאיו, "ואחד לעולה" - ובין לקנות קדושה ולעלות בחכמה ובקיום התורה והמצוות, והבא ליטהר מסייעין אותו.

החיד"א

"נפש כי תחטא בשגגה" (ד, ב)

מדוע נקטה התורה בלשון "נפש כי תחטא" ולא "איש" או "אדם" כמו במקומות אחרים? אלא מבאר הרמב"ן כך: באופן כללי צריך להבין למה אדם ששגג ועשה עבירה - צריך להביא קרבן? והרי הוא לא התכוון בכלל לחטוא? אלא שהתשובה לכך היא, שגם ללא אשמה וללא כוונת זדון, עצם פעולת החטא משפיעה על נפש האדם ופוגמת בה ולכן זו נקט הכתוב ביחס לעבירה בשוגג, בלשון "נפש כי תחטא" כי עיקר הבאת הקרבן על חטאי שגגה, הוא משום השפעת החטא על הנפש.

רמב"ן

לקבלת גליון דברי תורה מוגדל יותר – ניתן לשלוח הודעה למייל הרשום מטה

"כי אם החרש תחרישי...רווח והצלה יעמוד ליהודים

ממקום אחר"

פעם אחת ישב רבי אברהם מטריסק בסעודת פורים ופתאום נכנס לאווירת דבקות והחל לדבר עם הקב"ה ולבקש ממנו שלא ימתין עד שהדור יהיה זכאי אלא יביא את הגאולה מיד. בתוך הדברים אמר בלשון המגילה: "אם החרש תחרישי בעת הזאת" – אם חלילה לא תגאל את עם ישראל עכשיו, אזי "רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר" – היהודים עלולים לחשוב שישועתם תבוא ממקומות אחרים, זה יכול להיות מהנדס ויכול להיות עורך דין וכדו', אבל אז "את ובית אביך תאבדו" – התורה, שהיא מא' ועד ת' (א-ת), והתפילה שהיא ירושה לנו מאבותינו, ישתכחו חלילה. "ומי יודע אם לעת כזאת הגעת למלכות", סיים הצדיק, "הלוא אין מלך בלא עם!"

רבי אברהם מטריסק

אזיס ווארט

"ויהי באמרם אליו יום ויום ולא שמע אליהם ויגידו להמן"

הרה"צ רצ"מ זילברברג שליט"א אמר פעם בליצנותא, ביאור על הפסוק שכתוב במגילה "ויהי באמרם אליו יום ויום ולא שמע אליהם ויגידו להמן", שאינו מובן - איך יתכן שהמן הרשע לא ראה בעצמו שמרדכי הצדיק אינו משתחוה לפניו, אלא בהכרח לומר שהוא החזיק בידו את הסמארטפון ועיניו ומוחו ולבו היו שקועים במכשיר שבידו, לכן לא ראה בעצמו את המחזה ש"מרדכי לא יכרע ולא ישתחוה" אלא רק כשעבדי המלך אמרו לו זאת...

הרה"צ רצ"מ זילברברג שליט"א

"וישם המלך אחשוורוש מס על הארץ ואיי הים"

לכאורה, פסוק זה לא קשור כלל לסיפור המגילה, ומה עניינו לכאן?! אלא בפשטות יש לומר, שבתחילת המגילה יש תיאור של התפתחות מעמד אחשוורוש ועוצמתו: את ניסיונותיו לבסס את שלטונו על ידי פעולות של אירוח, משתה והטבות כלכליות למדינות, "ויעש המלך משתה גדול... והנחה למדינות עשה", אך כעת, לאחר שביסס את מעמדו, הוא כבר לא נזקק לכך, אלא הטיל מיסים והשליט את מרותו אפילו על "איי הים". ומכל זה אנו לומדים את גדולתו של מרדכי, שעל אף שהיה משנה למלך בעל עוצמה שכזה, בכל זאת לא התגאה ולא התנכר לעמו אלא המשיך להיות "דורש טוב לעמו" ו"רצוי לרוב אחיו"

צפנת פענח

"הפיל פור הוא הגורל"

'כתוב בגמרה "תנא כיון שנפל פור בחודש אדר שמח שמחה גדולה אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד" שואל ה'חתם סופר' האם לא היה נכון יותר לומר הפוך – שבשבעה באדר נולד משה – ורק לאחר מכן לומר שאף מת באותו היום! כי המוות הרי הוא זה שבא אחרון! אלא אומר החתם סופר: ממש לא!!! אצלינו זה בדיוק הפוך! המוות - הוא סיום החיים הקודמים, אבל הוא פתיח ולידה של חיים חדשים ומלאים יותר! הלילה - הוא החושך שבא בסיומו של יום – והוא מבשר על תחילתו של יום חדש מלא באור! כל זמן חשוך הוא ניתוק מהאור הקודם – בשביל שנוכל לקבל את האור החדש והקרוב יותר לה!!!

נקודות של אור – ספינקא

"אזני המן"

אם נתבונן, מבחוץ - אוזן המן היא סתם בצק, הטעם האמיתי חבוי בפנים. מעבר למעטה החיצוני הרגיל יש את מרכז המאפה – האוזן המן השופע מתיקות. וכך הם גם חיינו: ישנם זמנים שבהם נראה כי מקרים ארעיים מושכים אותנו לכל כיוון אפשרי. קורים לנו כל מיני דברים שאין לכאורה קשר בניהם ואף אין להם סיבה ממשית לקיומם... אך זוהי איננה האמת. יש לדעת כי לבורא העולם לכל דבר אצלו יש ממשות תכלית, שסמויים מעינינו. מלמעלה הדברים שקורים לנו הם חלק מתהליך שפנימיותו מתוקה בהרבה מה"בצק" הנראה לעין.

בס"ד
ה'אבני נזר' היה מספר בכל שנה בחג הפורים סיפור על היהודי השיכור מקראקא שהיה משתדל לשתות לשכרה בכל הזדמנות, בכל השנה, וכשהגיע חודש אדר - היה שותה ברצף שבועיים לפני פורים ושבועיים אחרי פורים, וכמוכן בפורים עצמו הוא הוסיף הידור על הידור במצוות "עד דלא ידע". פעם שאלו אותו: למה אתה שותה בכל חודש אדר? הרי הגמרא אומרת ש"חייב איניש לבסומי בפורי"א - בפורים ותו לא. השיב השיכור: "אגיד לכם. מעולם לא הבנתי את המן - הוא תכנן "להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים", אבל מתי? "ביום אחד... בשלושה עשר לחודש שנים עשר הוא חודש אדר" - לא לפני ולא אחרי. "מה המן חשב לעצמו?" שאל השיכור, "האם הוא לא חשב שהיהודים יתחבאו באותו יום, וזהו? הרי למחרת הגזירה כבר אינה בתוקף ותוכניתו מועדת לכישלון, כי הרשות להרוג ביהודים היתה רק באותו היום. מדוע לא ביקש חודש או מספר שבועות כדי שיהיה זמן להרוג את כולם?". האבני נזר, בספרו את הסיפור, הפטיר ואמר ש"זו שאלה טובה". מה ענה השיכור? "המן ודאי רצה לפרוס את ביצוע הגזירה על פני חודש שלם. אבל במקביל ידע שאולי התוכנית שלו כלל לא תצליח. אי אפשר אף פעם לדעת מה יהיה עם היהודים הללו. כבר ניסו לפניו כמה פעמים לפגוע בהם, ותמיד צץ משהו שמציל אותם. ואז מה עושים היהודים? עושים יום-טוב. אי לכך, המן לא רצה לגרום שיהיה ליהודים יום-טוב של חודש שלם. יום אחד, בסדר. אבל שמחה של יהודים לחודש שלם? את זה הוא לא יכול לסבול. "אבל אני?" חתם השיכור את הדרשה שלו, "אני לא צריך להקשיב להמן. אני לא אתן לו להתחמק ולספק אותנו ביום-טוב של יום אחד, אני הולך לפי התוכנית המקורית שלו ואני חוגג חודש שלם.

אבני נזר

"כי מרדכי היהודי משנה למלך אחשורוש"

למה נקרא מרדכי בכל המגילה בשם "מרדכי היהודי"? אלא דרך העולם כשיהודי מתברך בעושר וכבוד, ועסקיו עם המלך והשרים, הוא משנה את שמו ולבושו כדי שלא יכירו שהוא יהודי, כי הוא מתבייש בזה. אבל לא זו הדרך, אלא להפך בעלותו לגדולה עליו להדבק יותר בה' ובתורתו, ולהודות לו ברבים על שהגדילו והעשירו וכך עשה מרדכי הצדיק, ולכן הוא נקרא בכל המגילה "יהודי", המלכים כשהם רואים מישהו שמזלזל באמונתו ותורתו - הם לא נותנים בו אמון - כי אם בדבר שיקר בעיני כולם הוא מזלזל, אז ודאי שבבין אדם לחבירו, אבל אם רואים אחד

כזה שכן נשאר חזק באמונה שלו - אזי מרוממים אותו וזה מה שאומר הפסוק "מרדכי היהודי", מונה מכיוון שהבליט תמיד שהוא יהודי, ולכן נהיה "משנה למלך".

חתם סופר

פורים תורה - ע"ד המליצה

"על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור"

לכאורה, אם קראו לימים האלה על שם ה"פור" לשון יחיד, מדוע קראו להם "פורים" לשון רבים? אלא שיכור אחד שלא רצה שבניו ילמדו ממנו להשתכר, אמר להם סימן שידעו מתי צריכים להפסיק לשתות. "אתם רואים את שני האנשים שנמצאים במדרכה ממול?" שאל אותם, "כאשר תראו שיש שם ארבעה אנשים תדעו שצריכים לחדול מהשתיה". "אבל אבא", נענו בניו, "יש שם רק אדם אחד"... כך נפרש בדרך צחות: על "כך" (כ"ן בגימטריא י"ן), בשל היין הרב ששותים היהודים בחג זה, קראו לימים האלה "פורים" על שם הפור. כל בקבוק נדמה להם כשניים...

"שם משפחתו של המן"

שאלני אחד, מה היה שם משפחתו של המן? עד שגילה את אזני: ווייס. ופתח לי את המגילה, פרשנדתא ווייס, דלפון ווייס...

"פטירת והולדת משה"

אחד שאל את חברו: הלא משה רבנו כידוע נולד ביום ז' באדר, אם כן יוצא שיום הברית מילה שלו חל ב"ד באדר שהוא פורים, אם כן היא למה לא קראו לו "מרדכי"? חברו חשב יגע ומצא, ענה ואמר לו: כי בדרך כלל מקובל להחליט על השם לפני הברית, וכיון שהלידה שלו הייתה ב'ז' אדר' מיד החליטו לקרוא לו משה!

"יתנו יקר לבעליהן - אלו תפילין"

חז"ל דורשים "ליהודים היתה אורה... ויקר" - אלו תפילין. קצת קשה, למה כתוב בתחילת המגילה, "וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן". ומדוע צריכות הנשים לתת את התפילין - היקר, לבעליהן, ולמה אינן יכולות להשאירן ברשותן. אלא כתוב שכל פטור הנשים ממצוות עשה הוא משום שהזמן גרמא, זהו לפי שמשועבדות לבעל. ומעתה יאירו הדברים, כי מאחר והמן גזר שהאשה מעתה תהיה כפופה לבעלה, ומדברת בלשון עמו, ואם כן היות ותהיה משועבדת לבעלה, נפטרת היא ממילא ממצוות עשה שהזמן גרמא, ושוב תוכל לתת את התפילין המהודרות שברשותה לבעלה, כי שוב אין לה צורך בזה.